

KAPITOLA PRVNÍ

Každý křesťan má věrně věřit svatou církev obecnou, tak jako má milovat Pána Ježíše Krista ženicha té církve i církev samu, jeho nevěstu; ale nemiluje svou duchovní matku, nepozná-li ji přinejmenším vírou; má ji tedy vírou poznávat, a tak ji jako přední matku ctít.

Abychom se s ní tedy poněkud obeznámili, je třeba si uvědomit za 5
prvé, že církev znamená dům Boží, zbudovaný k tomu, aby lid v něm uctíval svého Boha, jak čteme v 1. epistoletě Korintským 11: „Cožpak domy nemáte k jídlu a k pití? Či církví Boží,“ to jest podle Augustina domem modlitby, „pohrdáte?“ Za druhé označuje církev služebníky, kteří k onomu domu patří. A odtud kněží příslušní k jedné hmotné církvi 10
se nazývají církví. Protože však církev je v řečtině shromáždění spojené pod jednou vládou, jak učí Aristoteles v 2. knize Politiky, v kapitole 7. slovy: „Shromáždění se zúčastňují všichni“, nazývá se tedy v tomto významu shromáždění všech lidí církví podle onoho slova u Matouše 15
v 25. kapitole: „Když přijde Syn člověka ve své slávě a všichni andělé jeho s ním, tehdy se posadí na trůn své velebnosti a shromážděny budou před něj všechny národy.“ Hle, veliké shromáždění všech lidí pod vládou krále Krista! Poněvadž však celé ono shromáždění není církví svatou, proto se dodává: „I rozdělí je jedny od druhých, tak jako pastýř odděluje 20
ovce od kozlů.“

Z toho je zřejmé, že jedna jest církev ovcí a druhá kozlů, jedna církev svatých a druhá zavržených. Rovněž církev spravedlivých je jednak 25
církví katolickou, to jest obecnou, která není částí jiné církve, a o té chci nyní pojednat – jednak církví dílčí, která je částí jiné podle onoho slova Spasitelova u Matouše 18: „Kde jsou dva nebo tři shromáždění ve jménu mém, tu jsem uprostřed nich.“ Z toho je patrné, že dva spravedliví,

shromáždění ve jménu Kristově, tvoří s Kristem jako hlavou dílčí svatou církev. Podobně tři, čtyři a tak dále, až do počtu všech předurčených. A tak často chápe církev Písmo, jak říká Apoštol v 1. Korintským 1: „Církví Boží, která je v Korintu, posvěceným v Kristu Ježíši.“ Také ve Skutcích v 20. kapitole: „Budte bedliví na sebe i na všechno stáde, v němž Duch svatý ustanovil vás biskupy, abyste spravovali církev Boží, kterou si dobyl vlastní krví.“ A v tomto smyslu jsou všichni spravedliví nyní žijící pod vládou Kristovou v arcibiskupství Pražském a zvláště předurčení svatou církví pražskou. A totéž platí o jiných dílčích církvích svatých, o nichž říká Eklesiastikus v kapitole 24: „V církvích nejvyššího otevřela ústa svá“, a v kapitole 31: „Almužny jeho vypravovatí bude všechna církev svatých.“

Avšak církev svatá katolická, to jest obecná, je souhrn všech předurčených, zahrnujíc všechny předurčené přítomné, minulé i budoucí. Tento názor plyne z výkladu blaženého Augustina na Jana, který se cituje v 32. oddíle, v kvestii 4., v kapitole *Recurrat*, jak táž církev předurčených trvala od začátku světa až k apoštolům, a odtud až do dne soudu. Neboť říká: „Církev, která zrodila Abela, Enocha, Noe a Abrahama, zrodila také Mojžíše a pozdější proroky před příchodem Páně. A ta, která tyto zrodila, zrodila i apoštoly a mučedníky naše a všechny dobré křesťany. Zrodila totiž všechny, kteří se narodili v různých dobách, avšak jsou součástí společenství jednoho lidu. A občané téže obce zakusili strasti tohoto putování, někteří je zakoušejí nyní a ostatní je budou zakoušet až do skonání.“ Hle, jak jasně ukazuje tento svatý na svatou církev obecnou. A způsobem tomu odpovídajícím mluví tam hned o církvi zlostníků. Říká: „Církev, která zrodila Kaina, Cháma, Izmaele a Ezaua, zrodila též Datana a jiné podobné v témž národě. A táž, která zrodila je, zrodila také Jidáše, falešné apoštoly, Šimona Maga a ostatní falešné křesťany až po naše časy, kteří setrvávají zatvrzele ve zvířecké žádostivosti, ať už jsou smíšení s ostatním celkem anebo jsou svým nesouhlasem v otevřeném rozkolu.“ Tak Augustin.

Z jeho názoru plyne, že svatá církev obecná je jedna jediná, a ta je souhrnem předurčených od prvního spravedlivého včetně až k tomu poslednímu, který má být jednou spasen. Zahrnuje v plném počtu všechny, kteří mají být spaseni. O naplnění tohoto počtu měli svatí zavraždění pod oltářem božskou přípověď, aby měli strpení „ještě maličký čas, až by se

naplnil počet spoluslužebníků a bratří jejich“ – Zjevení 6. Neboť vše-vědoucí Bůh, který „všecky věci na míru, na váhu i na počet spořádal“, předem stanovil, kolik lidí má být nakonec spaseno.

Obecná církev je také nevěsta Kristova, o níž pojednává Píseň písní a o níž Izaiáš v kapitole 61 říká: „Jako ženicha okrášleného korunou a jako nevěstu ozdobenou náhrdelníky.“ Ona je ta jediná holubice, o níž říká Kristus v Písni 6: „Jediná jest má holubice, dokonalá má.“ Ona je také ženou statečnou, „jejíž čeleď je oblečena v roucho dvojité“ – Pří-sloví 31. Ona je královnou, o níž říká žalmista: „Postavila se královna tobě po pravici v rouchu zlaceném.“ Tato matka naše jest Jeruzalém, chrám Páně, království nebeské a město velikého krále. „A té církvi,“ praví Augustin v *Enchiridion* 41, „je třeba rozumět jako celku a nejen jako té části, která putuje od východu slunce až na západ a chválí jméno Páně a po dávném zajetí zpívá píseň novou, – nýbrž také jako té, která od svého založení vždy lnula k Bohu v nebesích a neokusila žádné zlo ve svém postavení. Ta zůstává mezi svatými anděly blahoslavená a přispívá podle potřeby na pomoc své části, která putuje na zemi. Vždyť ta, která bude jedna svazkem věčnosti, již nyní jest jedna poutem lásky, jsouc jako celek ustanovena k tomu, aby uctívala Boha. Proto ani její celek ani žádná její část nemá být uctívána jako Bůh.“ Tak Augustin.

(Toto je svatá církev obecná, kterou křesťané vyznávají hned po víře v Ducha svatého, a to ze tří důvodů: Předně proto, že podle blaženého Augustina ve svrchu zmíněném spise je církev nejvyšším stvořením, takže je kladena hned za nestvořenou Trojici. Za druhé, že láskou Ducha svatého je s Kristem oddána ve věčném manželství. A za třetí, že je na místě, aby sama Trojice měla chrám, v němž by přebývala.) Odtud Augustin ve zmíněném díle uzavírá slovy: „Bůh tedy přebývá ve svém chrámě, a to nejen Duch svatý, nýbrž i Otec i Syn. On také říká o svém těle, pro něž se stal hlavou církve Boží, která je mezi lidmi, aby sám měl prvenství ve všem: Zrušte chrám tento a ve třech dnech jej zase znovu zbudují.“ Tak Augustin.

Z jeho slov lze vyvodit, že obecná církev jest jedna, od počátku až do skonání světa chválící Boha. Za druhé, že svatí andělé jsou částí svaté církve obecné. Za třetí, že putující nebo bojující část oné církve je podporována církví zvítězilou. Za čtvrté, že církev bojující a zvítězilá jsou spojeny poutem lásky. Za páté, že církev jako celek i kterákoli její část

100 má uctívat Boha a že ani sama ani žádná její část nemá být uctívána jako Bůh. Z toho plyne důsledek, že věřící, „nemají věřit v církev, protože není Bohem, ale jen domem Božím“, jak dí Augustin ve výkladu vyznání, avšak mají věřit, že svatá církev obecná jest nevěsta Pána Ježíše Krista, nevěsta pravím cudná, neporušená a zcela neschopná smilnit. Neboť blažený Cyprián, biskup a slavný mučedník v 24. oddíle, v 1. kvestii, v kapitole *Loquitur* říká: „Církev je jedna a ta se rozprostírá do dálky i do šíře s rostoucí úrodností,“ a dodává: „A přece hlava je jedna, původ je jeden a jedna je matka oplývající bohatou úrodností. Nevěsta Kristova nemůže smilnit, je neporušená a cudná. Zná jen jeden dům a s čistým studem střeží svatost jednoho lože.“ Tak on.

110 Tato svatá církev je také hospodářovou vinicí, o níž praví Řehoř v homilii 19: „Náš Stvořitel má vinici, totiž církev obecnou, která jakoby vyhnala tolik výhonků, kolik svatých vydala od spravedlivého Abela až po toho posledního vyvoleného, který se narodí při skonání světa.“ O ní také říká svatý Remigius v postní homilii na text: „Muži Ninivští stanou na soudu s pokolením tímto a potupí je“: „Svatá církev je shromážděna ze dvou částí, jednu tvoří ti, kdo nezhřešili, a druhou ti, kdo hřešit přestali.“ Tak on. O církvi mluví blažený Isidor v 14. kapitole *De summo bono*: „Svatá církev se proto nazývá obecnou, protože je obecně po celém světě rozšířena.“ O ní mluví také Augustin a Ambrož ve své písni k Boží chvále: „Tebe po tváři vši země vyznává církev svatá.“ Ambrož o ní sám říká v 24. oddíle, v 1. kvestii: „Který dům je důstojnější pro přijetí apoštolského kázání než církev svatá? Nebo komu má být přede všemi dána větší přednost než Kristu, který umýval nohy svých hostů a nepřipustí, aby kdokoli z těch, které přijal do svého domu, přebýval v něm se špinavýma nohama, totiž skutky?“ Tak Ambrož.

125 Také papež Pelagius v 24. oddíle, v 1. kvestii, v kapitole *Schisma* se o této církvi dovolává slov blaženého Augustina: „Dvě církve nemohou být“, a dále říká: „Je známo, že církev, jak bylo častěji pověděno, je jedna, a ta je tělem Kristovým, které nemůže být rozděleno do dvou nebo více těl.“ O ní mluví také Jeroným uváděný v *De penitentia*, v distinkci 1., v kapitole *Ecclesia*: „Církev Kristova je bez poskvrny a vrásky nebo čehokoli takového. O tom tedy, kdo je hříšník nebo poskvrněný nějakou nečistotou, nemůžeme říci, že patří k církvi Kristově.“

130 Tato obecná svatá církev je také mystické tělo Kristovo, jak říká

Apoštol k Efezským 1: „Jej dal za hlavu nad vši církví, která je jeho tělo“, a ke Kolosenským 1: „On jest hlava těla církve“, a dále: „za jeho tělo, jež jest církev“; a v Efezským 5: „Kristus jest hlava církve a on sám je spasitel jejího těla.“ A níže: „Kristus miloval církev a vydal sebe samého za ni, aby ji posvětil, očistiv ji obmytím vodou v slovu života, aby ji sobě postavil slavnou církev bez poskvrny a vrásky nebo čehokoli takového, ale aby byla svatá a neposkvrněná.“ A o tento text se opírají svatí učitelé. Augustin v *De doctrina christiana* říká: „Kristus je hlava církve, což je jeho tělo, které bude s ním přebývat v království a ve věčné slávě.“ Řehoř ve spise *Moralia*, v knize 35, v kapitole 9. říká: „Protože Kristus a církev jsou totéž, hlava a tělo tvoří jednu osobu.“ A v 15. homilii na Ezechiele: „Církev je jedné podstaty s Kristem svou hlavou.“ Bernard ve výkladu Písne: „Církev je tělo Kristovo vzácnější než to, které vydal na smrt.“ Paschasius v knize o svátosti těla Kristova praví, jak lze ostatně nalézt ve svatých Písmech, že církev Kristova nebo nevěsta Boží je nazývána tělem Kristovým „nepochybně proto, že všeobecná Kristova církev je jeho tělem, a Kristus je nazýván hlavou a všichni vyvolení údy, z nichž se shromažďuje jedno tělo církve v muže dokonalého a k míře plnosti Kristovy. Avšak tělo Kristovo — totiž nevěsta Boží — právem se nazývá církví podle onoho Apoštolova slova: „A budou dva jedno tělo. To je, praví, veliká svátost v Kristu a v církvi. Proto jest-liže Kristus a církev jsou v jednom těle, tím spíše jsou jedno tělo, jedna hlava, totiž ženich, avšak jednotliví vyvolení jsou si údy navzájem.“ Tak Paschasius.

Už z výroků svatých jasně vyplývá, že svatá církev obecná jest počet všech předurčených a Kristovo mystické tělo, jehož on jest hlavou, a Kristova nevěsta, kterou pro své tak veliké milování vykoupil svou krví, aby byla jeho slavným vlastnictvím až do konce, bez vrásky hříchu smrtelného a poskvrny hříchu všedního, ale aby byla svatá a neposkvrněná a navždy objímala ženicha Krista.

KAPITOLA DRUHÁ

Když jsem pověděl, co je svatá církev obecná, že totiž je toliko jedna, jako je jen jeden počet všech předurčených, a že je svými údy rozšířena po celém světě, je třeba vědět, že tato svatá obecná církev se dělí na tři části, totiž na církev zvítězilou, bojující a spící.

Církev bojující je počet předurčených, pokud je zde na cestě k nebeské vlasti. A nazývá se bojující, protože bojuje Kristův boj proti tělu, světu a ďáblu.

Církev spící je počet předurčených, trpící v očištění. Nazývá se spící, protože v očištění si už nepotřebuje zasluhovat blaženost, kterou si v přítomném životě zasloužila díky předcházející a pomáhající milosti Boží, aby po zadostiučinění v očištění došla odměny v nebeské vlasti.

Církev zvítězilá jsou blahoslavení odpočívající v nebeské vlasti, kteří vedli boj Kristův proti satanu a konečně slavně zvítězili.

V den soudu bude však ze všech těchto částí jedna velká církev. A na znamení této trojdílnosti obecné církve říkají učitelé, že je svátost eucharistie lámána na tři díly: první díl, vnořený do tekuté svátosti, označuje podle nich církev zvítězilou, která se omočením vsála a vpila do božské podstaty, jak říká hlava církve v 5. kapitole Písne obveselujíc své přátele a spoluhodovníky: „Opojte se, nejmilejší!“ Avšak dvě druhé části, které se mají očistit v ruce Páně a zásluhou církve, jsou označeny těmi dvěma díly, které drží kněz v rukou: větší vespod položený označuje církev bojující a menší, opírající se o položený díl, označuje církev očekávající v očištění. Opírá se totiž o přímluvy církve bojující.

A pro tyto dvě části vysíláme dvojnásobné prosby k Beránku, který je hlavou církve, aby se smiloval nad námi. Avšak pro třetí část, k jejímuž pokoji dychtíme dospět, prosíme, aby tentýž Beránek nám nakonec

daroval mír trojí povahy. Neboť Kristus ve svém lidství navštívil tři místa církve, totiž střed našeho obydlého světa, jsa třiatřicet let živ v Judeji a v Jeruzalémě; předpekli, v němž se otcové očisťovali, odkud v duši vytrhl zlomeček své církve; a za třetí vstoupil konečně na nebe a ujal se zajatých, které po slavném vítězství korunoval a umístil na pravici Boží. To je tedy trojí stránka jedné církve obecné čili katolické, at už je kolik chce církví dílčích.

Avšak tato církev obecná je panenská nevěsta Krista panice, z níž se jako z pravé matky duchovně rodíme. „Panna,“ říkám, „všecka krásná, na níž není poskvrny“ podle 4. kapitoly Písne. „Bez poskvrny a vrásky, ale svatá a neposkvrněná“ – Efezským 5 – a tak nejcudnější ve svém celku v nebeské vlasti. Zde však smilnic s cizoložným ďáblem a s četnými jeho údy je částečně porušena zločiny. Nikdy však nebude přijata na lůžko ženichovo na pravici, aby byla blahoslaveně objímána jako nevěsta, dokud se nestane čistou pannou bez jakékoli vrásky. Kristus totiž je ženich panenství a co živ bude, nikdy nedovolí své nevěstě, aby od něho odešla za duchovním smilstvem. Proto je řečeno o zástupu nebeských občanů ve Zjevení 14: „Panice totiž jsou a následují Beránka, kamkoli by šel.“ Kristus tedy byl hned od prvního okamžiku světa předurčen za ženicha církve. Při utvrzení andělů dal pak věno jedné části své nevěsty, a podobně také při utvrzení spravedlivého Abela a jiných svatých až do svého vtělení, zatím co ustavičně trvalo totéž zasnoubení, neboť císař, rozmnožitel říše, rozmnožuje ustavičně věno. Při svém vtělení však uzavřel po druhé sňatek, když učinil jakoby královnou tu část celé církve, jež se s jistou oprávněností nazývá křesťanskou církví. Tehdy totiž vůdce a ustanovitel práv našich důvěrněji oslovil svou nevěstu, jak říká Apoštol k Židům 1. S přijetím lidství obléká si naši zbroj a jako obr přemáhá nepřátele církve a učí, jak jej má ta část církve jako jeho žárlivá nevěsta následovat.

Odtud celé křesťanské učení je shrnuto v modlitbě církve, v níž žádáme ženicha, aby svým příchodem v těle nás učil pohrdat pozemskými věcmi a milovat věci nebeské — pohrdat, to jest odsunout je v naší náklonnosti do pozadí a milovat ženicha Krista nade všecko.

Z toho je patrné, jak svatá církev obecná jest jedinká nevěsta Kristova, panna až do konce nejcudnější, kterou Syn Boží pojal v manželství z věčného milování a z milosti, aby ji měl za vlastní. Tu pevně věříme, říkajíc

ve vyznání: „Věřím jednu svatou církev obecnou“, o níž se ještě přidává
v druhém vyznání: „a apoštolskou“. Nazývá se totiž apoštolskou, protože
65 apoštolové jsou části téže matky církve, v duchu plně očištěné, kterou
sami Kristovým učením i svou krví zasadili a jejichž učením a autoritou
řídí jeho náměstkové nadále dívenku, hledající už jen ženicha církve.
Tak také mluví Dekret v 24. oddíle, v 1. kvestii, v němž papež Lev říká:
„Výsada Petrova trvá všude, kde se z jeho spravedlivosti vynáší soud.“
70 Neboť on sám sídlí na nebesích a hledí a dozírá na to, co má Bůh svázat
a rozvázat. Proto říká Bonifác VIII. v dekretálu *Extravagantes*: „Sama
víra nás naléhavě nutí věřit a držet, že jedna jest svatá církev obecná
a apoštolská.“ Jednota církve obecné záleží v jednotě předurčení tím,
že jednotliví její údové jsou jedno předurčením, a v jednotě blahoslaven-
75 ství tím, že jednotliví její synové jsou nakonec spojeni v blahoslavenství.
V přítomnosti záleží její jednota také v jednotě víry a ctností a v jednotě
lásky, jak rozvádí Augustin ve výkladu na Jana při slovu z kapitoly 17:
„Aby všichni jedno byli“; a v listě Dardanovi vykládá onen verš:
„Je užitečné, aby člověk jeden umřel za lid“, říká: Kaifáš prorokoval,
80 že Bůh shromáždí své syny v jedno. Praví, nikoli snad na jedno hmotné
místo, nýbrž shromáždil je v jeden duch a v jedno tělo, jehož hlavou
jedinou jest Kristus. A této jednoty se dotýká Apoštol, když praví v listě
k Efezským 4: „Usilujte zachovávat jednotu Ducha ve svazku pokoje.
Jedno tělo, jeden Duch, jeden Pán, jedna víra, jeden křest, jeden Bůh
85 a Otec všech.“ A je nepochybné, že bez tohoto sjednocení, jak jsem
naznačil, není spasení.

KAPITOLA TŘETÍ

A však proti tomu, co již bylo pověděno, namítá se předně to, že platí-li
tento názor, žádný předzvěděný by nemohl být částí svaté matky církve
obecné. Je to falešný závěr, protože každý křesťan podle slova u Matouše
v 13. kapitole: „Podobno je království nebeské síti spuštěné do moře
a shromažďující ryby všeho druhu“, je částí oné církve. A k tomu říká
5 blažený Řehoř v homilii: „Svatá církev je přirovnávána k síti spuštěné
do moře, jak proto, že byla svěřena rybářům, tak proto, že skrze ni je
každý vytahován z vln přítomného věku do věčného království, aby
neutonul v hlubinách věčné smrti.“

Za druhé potvrzuje tento názor místo u Matouše v 22. kapitole:
10 „Podobno je království nebeské člověku králi, který učinil svatbu svému
synu. I poslal své služebníky, aby volali pozvané na svatbu. . . I vyšedše
shromáždili všechny, které našli, dobré i zlé; a naplnila se svatba
stolovnický.“ A k tomu místu říká Řehoř v 12. homilii: „Hle, již ze samé
15 povahy hodovníků je zřejmé, že touto královskou svatbou se označuje
přítomná církev, v níž se scházejí zlí s dobrými. Církev jest zajisté smíšený
celek pro různost svých synů.“

Za třetí je potvrzen slovem u Matouše v 13. kapitole: „Pošle Syn
člověka anděly své a vyberou z království jeho všechna pohoršení i ty,
kteří činí nepravost.“
20

Dále oním výrokem z 5. kapitoly Matoušovy: „Zruší-li kdo jedno
z těchto nejmenších přikázání a bude tak učit lidi, nejmenší bude nazván
v království nebeském.“ V obou výrociích evangelia je tam podle 12. ho-
milie Řehořovy „královstvím nebeským míněna přítomná církev“.

Pátým potvrzením je slovo u Lukáše 3: „Ten vás křtítí bude Duchem
25 svatým a ohněm, v jeho ruce je věječka a vyčistí své humno a shromáždí

pšenici do své obilnice, ale plevy spálí neuhasitelným ohněm.“ Zde je humnem označena církev obecná, jak vykládají svatí a zvláště Augustin, který říká v poslední kapitole spisu *De fide ad Petrum*: „Co nejpevněji
30 drž a naprosto nepochybuj o tom, že Boží humno jest obecná církev a že v ní až do skonání věku zůstane smíšeno obilí s plevami.“ A tento výrok Augustinův potvrzuje Kristovo slovo u Matouše 13: „Podobno je království nebeské člověku, který zasel dobré semeno na svém poli“, a dále: „Ať obojí spolu roste až do žně!“

35 K porozumění tomu, co má být pověděno, je třeba předpokládat z výroků Apoštolových, že Kristus je hlava svaté církve obecné a ona jeho tělem a každý předurčený jeho údem a proto částí té církve, která je mystickým tělem Kristovým, to jest tajemným, jež je řízeno vnitřní silou a působením své hlavy Krista a stmeleno a svázáno poutem předurčení. Tento předpoklad je zřejmý z Apoštolova výroku k Efezským 1:
40 „Jej dal za hlavu nade všechnu církev, která je jeho tělo.“ Též z onoho místa, kde mluví v zastoupení předurčených - Římanům 12: „Mnozí jedno tělo jsou v Kristu“, a v Efezským 4: „On dal některé zajisté apoštoly, některé pak proroky, některé evangelisty, jiné pak pastýře a učitele,
45 aby svatí byli uzpůsobeni k dílu služby k budování těla Kristova.“ A níže: „Ale abychom pravdu činíce v lásce, rostli naprosto v toho, který je hlava, v Krista, z něhož celé tělo, stmelené a svázané každým sloužícím kloubem podle přiměřené činnosti každého údu, dává tělu vzrůst k jeho budování v lásce.“

50 \ Dále je třeba si uvědomit, že Kristus je nazýván hlavou církve proto, že je nejdůstojnější osobou v lidském pokolení, udílející všem jeho údům pohyb a vnímání. Jako je totiž u člověka hlava nejvýznamnější částí těla, rozuměj lidského, která udílí tělu a jeho částem pohyb a vnímání a bez níž nemůže ani tělo ani žádný jeho úd žít vskutku přirozeným životem, tak
55 Kristus, jsa pravý Bůh a pravý člověk, je osoba, která udílí duchovní život a pohyb své církvi a každému jejímu údu a bez jejíhož vlivu nemůže žít ani vnímat. A jako jsou v lidské hlavě soustředěny všechny smysly, tak jsou v Kristu „skryty všechny poklady moudrosti a známosti Boží“, jak je patrné z epístoly ke Kolosenským 2. Shora vyslovená
60 myšlenka je obsažena v témž listě Apoštolově ke Kolosenským 1: „Všecko skrze něho a v něm stvořeno jest. A on je přede všemi a všecko jím trvá. A on jest hlava těla církve, který je počátek, provorozený

z mrtvých, aby ve všem měl prvenství, poněvadž se zalíbilo, aby v něm všecka plnost přebývala a skrze něho aby smířil se sebou všecko.“

Jednotu pak těla církve ukazuje Apoštol v 1. listě Korintským 12,
65 kde předně říká, že „rozdílnost darů milosti, služeb a prací“ pochází od jednoho duchovního Pána, který působí ve všech. Milost totiž musí předcházet: ona je začátek služby u duchovních a začátek práce u laiků. Milost pak dává Duch. Pán přijímá službu a Bůh službu vyžaduje.
70 „Jednomu,“ říká, „je Duchem dána řeč moudrosti, jinému pak řeč vědění podle téhož Ducha, jinému víra v témž Duchu, jinému dar uzdravovat v jednom Duchu, jinému konat zázračné skutky, jinému prorocství, jinému rozeznávání duchů, jinému druhy jazyků a jinému výklad řečí.“ A zdá se, že Apoštol přenáší důsledně toto devatero v témž pořadí na lidi, kteří tyto dary přijímají. Říká: „Některé ustanovil Bůh v církvi předně za apoštoly, druhé za proroky, třetí za učitele, potom ustanovil divy,
75 dále dary uzdravování, pomocné služby, správy, různé jazyky a výklady řečí.“ Toto devatero je možno přizpůsobit dřívějšímu výčtu. A na témž místě říká Apoštol, srovnávaje tělo církve a jeho údy s přirozeným lidským tělem: „Nebot jako tělo je jedno a má mnoho údů, všechny údy
80 těla pak, ač je jich mnoho, jsou jedno tělo; tak je i s Kristem.“

Je však třeba poznamenat, že je trojí shoda a trojí rozdíl mezi údy těla mystického a těla lidského. Nebot jako údy vytvářejí jedno tělo, s nímž duše je spojena, a dále jako každý úd je potřebný kterémukoli druhému údu, když si navzájem pomáhají ve svých úkolech, tak je tomu s údy
85 církve silou obecenství a poutem lásky. Za třetí pak jako se údy těla věnují svým úkolům, tak i údové církve, nebot podle Chrysostoma ve spisu *De opere imperfecto* je člověk jako kniha, do níž je vepsáno celé křesťanské náboženství. Jako je tedy úzká souvislost mezi hlavou a nohama, tak jsou spolu spojeny rozum a cit. A jako každý úd, ušlechtilý nebo ne-
90 ušlechtilý, slouží duchu bez vzájemné svárivosti, tak každý úd církve slouží Kristu beze sváru o to, kdo je vyšší a kdo je podřízený. A jako se vynikající údy nechlubí svou ušlechtilostí, ale plní svůj úkol, jak je duše řídí, k vzájemné podpoře všech údů, tak tomu má být i mezi údy církve. A jako oči a tvář nejsou při svých úkonech zakryty, aby zahalené ne-
95 uvedly člověka v potupu a nepřivodily jeho zkázu, tak Kristus a apoštolové ze žáru lásky – ale zcela prosti žáru žádostivosti – nezahalili se po způsobu světa časnými věcmi. A takovými očima mají být i jejich

náměstkové, všichni duchovní. Avšak méně ušlechtilé údy, za které se
100 stydíme, jsou více utajeny a složitěji a jemněji přikryty. A tak je tomu
s údy hodnými opovržení, skrze něž se vyměšují výkaly církve.

105 Rozdíl pak mezi údy těchto těl lze určit takto: První je v tom, že
jsou-li části církve spolu spojeny milostí, neohlížejí se na postavení nebo
umístění polohy těla, jak to činí lidské údy. Druhý rozdíl je v tom, že
jde-li o údy mystické, není rozpor, nýbrž důslednost v tom, že jeden úd
110 koná úkoly různých druhů. Člověk totiž je jakýsi celek a proto se sluší,
aby horlivě pracoval seč je. Třetí rozdíl je v tom, že i když do údů církve
proudí síly z Krista, jako do údů těla proudí síly z duše, a teprve jimi
nabývají povahy údů, přece ono proudění je první a činnost údů je
dobrovolná, z milosti sdělená a záslužná.

115 Dále je třeba poznamenat, že jako je leccos v lidském těle, co není sou-
částí samého těla, na příklad slina, hlen, výkal, hnis nebo moč, a to ne-
patří k tělu, poněvadž to není součástí těla, něco jiného však je být sou-
částí v lidském těle, jako je každý jeho úd – v tomto smyslu jest něco
v mystickém těle Kristově, jímž je církev, a přece to nepatří k církvi,
120 poněvadž to není její součástí, právě tak jako každý předzvěděný křesťan,
který musí být jako výkal z tohoto těla nakonec vyvržen. A tak je něco
jiného patřit k církvi a něco jiného být v církvi.

125 A zřejmě z toho neplyne závěr: Jestliže všichni křesťané jsou v církvi,
tedy patří k církvi, nýbrž naopak. Neboť víme, že plevel roste mezi
obilím, že se havran živí na jednom humně s holubicí a že pleva je vná-
šena do stodoly se zrním. A přece je nepřeklenutelný rozdíl mezi těmito
věcmi, jak jsme to znázornili na lidském těle. Tak si to máme představovat
i o svaté matce církvi. K tomu směřuje text z 1. epištoly Janovy 2, kde je
130 řečeno: „Nyní povstali mnozí antikristové. Z nás vyšli, ale nebyli z nás“,
to znamená: z naší společnosti odešli (tato glosa se čte v *De penitentia*
v distinkci 5.) podle milosti předurčení k životu. Neboť „kdyby byli
z nás, byli by zajisté zůstali s námi“. Jako totiž přebytek z jídla vychází
i z hmotných údů, ač přece není z nich, tak vyvrhelové církve, to jest
lidé předzvědění, vycházejí z ní. A nebyli přece z ní jako její části,
135 poněvadž žádná její část nemůže od ní nakonec odpadnout, protože
„lásky“ předurčení, která ji samu poutá, „nikdy neodpadá“, jak říká
Apoštol v 1. listu Korintským 13. A to dotvrzuje Apoštol v listě Říma-
nům v 8. kapitole slovy: „Víme pak, že milujícím Boha všechny věci na-

135 pomáhají k dobrému, totiž těm, kteří podle uložení,“ rozuměj před-
určení, „povolání jsou svatí. Neboť které předzvěděl, ty i předurčil, aby
byli připodobněni obrazu Syna jeho, aby on byl prvorozený mezi mno-
hými bratřími. Které pak předurčil, ty i povolal, a které povolal, ty
i ospravedlnil.“ A na závěr dlouhého důkazu říká jménem předurčených:
140 „Jsem si jist, že ani smrt, ani život, ani andělé, ani mocnosti, ani moci, ani
přítomné věci, ani budoucí, ani úděs, ani hlubokost, ani žádné jiné
stvoření nebude moci nás odloučit od lásky Boží, která jest v Kristu
Ježíši, Pánu našem.“

145 Ještě je třeba poznamenat, že je, jak mnozí říkají, čtvrtý poměr křes-
tanů k svaté matce církvi. Jedni totiž jsou v církvi podle jména i skutečně,
jako předurčení křesťané, poslušní Krista. Druzí nejsou v církvi ani
skutečně ani podle jména, jako předzvědění pohané. Třetí jsou v církvi
toliko podle jména, jako předzvědění pokrytci. A čtvrtí jsou v církvi
skutečně, ačkoli se zdá, že podle jména jsou mimo ni, jako předurčení
150 křesťané, které chtějí náhončí antikristovi odsoudit před tvářící církve.
Tak zajisté odsoudili velekněží a farizeové našeho vykupitele k nejpo-
tupnější smrti jako nějakého rouhače, a tedy kacíře, ačkoli „byl před-
určeným Synem Božím“ – Římanům 1.

155 Dále jest poznamenat, že žádné místo nebo lidská volba nedělá člověka
údem svaté církve obecné, nýbrž božské předurčení, a to se vztahuje na
každého, kdo vytrvale následuje Krista v lásce. Neboť podle Augustinova
spisu *De predestinatione sanctorum* je předurčení vyvolením z milosti
božské vůle, nebo jak se obecně říká: „předurčení je přípravou milosti“
160 v přítomném čase a slávy v čase budoucím. Podle spisu *De penitentia*,
distinkce 4. *Hinc propheta*, je dvojí předurčení. „Jedno, kterým člověk
je zde předzřízen k přijetí spravedlnosti a odpuštění hříchů“, avšak nikoli
k dosažení života slávy. A na toto předurčení se hodí druhá definice svrchu
uvedená. Druhé předurčení je to, „kterým je člověk předurčen k dosažení
165 života věčného v budoucnosti“. Teprve po tomto předurčení následuje
první a nikoli naopak. Neboť je-li kdo předurčen k věčnému životu,
vyplývá z toho důsledek, že je tedy předurčen k spravedlnosti. A dosa-
huje-li věčného života, tedy dosáhl spravedlnosti. Tento soud nelze
obrátit. Mnozí totiž mají účast na spravedlnosti už nyní, ale protože se
jim nedostává vytrvalosti, nemají podíl na věčném životě. Odtud se říká
170 ve 4. distinkci *De penitentia*, v kapitole *Hoc ergo*: „Mnozí prý jsou před-

určení zásluhou přítomné spravedlnosti, nikoli však předurčením věčného jasu.“ A Gracián opírá toto stanovisko o slovo Apoštolovo k Efezským 1: „Požehnaný Bůh a Otec Pána našeho Ježíše Krista, který požehnal nám všelikým požehnáním duchovním v nebeských věcech v Kristu. Jako si nás v něm vyvolil před ustanovením světa, abychom byli svatí a neposkrvnění před jeho obličejem v lásce, který předurčil nás k tomu, abychom se mu skrze Ježíše Krista stali syny, podle rozhodnutí své vůle k chvále slávy milosti své, kterou nás obdařil v svém nejmilejším, v němž máme vykoupení skrze jeho krev, odpuštění hříchů.“

175 A dále je patrné, že lidé mohou patřit k svaté matce církvi dvojím způsobem: buď podle předurčení k životu věčnému, způsobem, kterým všichni svatí nakonec patří k svaté matce církvi, anebo podle předurčení toliko k přítomné spravedlnosti, jako všichni, kteří tu a tam přijmou milost odpuštění hříchů, avšak nakonec nevytrvají.

180 A dále je patrné, že milost je dvojí, totiž milost předurčení k věčnému životu, od níž předurčený nemůže nakonec odpadnout. Druhá milost je podle přítomné spravedlnosti, která jednou jest a jindy chybí, hned je a hned se ztrácí. A první milost dělá syny svaté církvi obecné a dělá člověka jaksi nekonečně dokonalejším než druhá, protože svěčuje nekonečné dobro k věčnému užívání. To druhá milost nezpůsobuje. Prvá dělá syny věčného dědictví, kdežto druhá dělá časné činovníky, Bohu příjemné. Odtud je pravděpodobné, že jako byl Pavel zároveň rouhačem podle přítomné nespravedlnosti a přece patřil k svaté matce církvi a zároveň byl věřící a v milosti podle předurčení věčného života, – tak byl 190 Iškariotský zároveň v milosti podle přítomné spravedlnosti a přece nikdy nepatřil k svaté matce církvi podle předurčení věčného života, protože se mu nedostalo onoho předurčení. A tak Iškariotský, jakkoli byl od Krista vyvoleným apoštolem nebo biskupem, což je označení úřadu, přece nikdy nebyl součástí svaté církve obecné. A jako Pavel nikdy nebyl 200 údem ďáblovým, ačkoli se dopustil některých skutků, které se shodovaly se skutky církve zlostinů, podobně Petr. Ten z dovolení Páně se dopustil tak těžké zrady, aby o to směleji vstal. Neboť jak říká Augustin, předurčeným prospívá, upadnou-li do takových hříchů.

205 A z toho plyne, že je dvojí oddělení od svaté církve. Prvního nelze se zbavit; tak jsou od církve odděleni všichni předzvěděni. Druhého je možno se zbavit: tak byli někteří kacíři odloučeni od svaté církve pro

hřích, jehož je možno se zbavit, ale mohou se dostat Boží milostí do ovčince Pána Ježíše Krista. O takových totiž sám říká u Jana 10: „Mám i jiné ovce, které nejsou z tohoto ovčince. I ty musím přivést.“ Měl jiné ovce podle předurčení, které nebyly z tohoto ovčince, to jest z jeho církve podle přítomné spravedlnosti, které svou milostí přivedl k životu. 210

A toto rozlišení mezi předurčením a přítomnou milostí je třeba silně podtrhnout, neboť někteří jsou ovce podle předurčení a vlci hltaví podle přítomné nespravedlnosti, jak dovozuje Augustin ve výkladu na Jana. A podobně někteří jsou synové podle předurčení, avšak dosud ne podle přítomné milosti. A toto rozlišení na obě strany zmiňuje Augustin ve výkladu na Jana 11, kde se praví: „Aby syny Boží rozptýlené shromáždil v jedno.“ „Kaifáš“, říká Augustin, „prorokoval jenom o národě židovském, v němž byly ovce, o nichž praví sám Pán: Nebyl jsem poslán než k ovčím zahynulým z domu Izraelského. Avšak evangelista věděl, že jsou i jiné ovce, které nebyly z toho ovčince, které měly být přivedeny. . . A proto dodává: A netoliko pro tento národ, nýbrž aby syny Boží rozptýlené shromáždil v jedno. Tato slova však byla řečena podle předurčení, neboť dosud nebyli ani jeho ovce ani syny Božími.“ Tak Augustin. 215 220 225

A k tomu se říká ve 4. distinkci *De penitentia*, v kapitole *Hoc ergo*: „Tímto způsobem nejsou syny, nemají-li podíl na věčném blahoslavenství.“ K tomu je připojeno: „Trojím způsobem jsou nazváni syny: buď jenom předurčením, jako ti, o nichž praví Jan: Aby syny rozptýlené shromáždil v jedno. Nebo předurčením a nadějí věčného blahoslavenství, jako ti, o nichž Pán praví: Synáčkové, ještě maličko s vámi jsem. Nebo za třetí zásluhou víry a přítomné spravedlnosti, nikoli však předurčením věčného jasu, jako ti, o nichž Hospodin praví: Jestliže by pak synové jeho opustili zákon můj a v soudech mých nechodili.“ 230